

C-294/24. sz. [Zadzhova] ügyⁱ**Az előzetes döntéshozatal iránti kérelemről a Bíróság eljárási szabályzata
98. cikkének (1) bekezdése alapján készített összefoglalás****A benyújtás napja:**

2024. április 24.

A kérdést előterjesztő bíróság:

Rayonen sad Burgas (Bulgária)

Az előzetes döntéshozatalra utaló határozat kelte:

2024. április 24.

Az alapeljárás felperese:

„Vodosnabdyavane i kanalizatsia“ EAD

Az alapeljárás alperese:

ED

Az alapeljárás tárgya

Az alperesnek a felperessel szemben fennálló 693,56 BGN összegű kötelezettségének megállapítása iránti kereseti kérelem, amely a szolgáltatott, elvezetett és kezelt vízért fizetendő tőkeösszeget, valamint az említett tőkeösszeg után a kereseti kérelemnek a bírósághoz történő benyújtásának időpontjától, azaz 2023. október 27-től a kötelezettség végleges rendezéséig járó törvényes kamatot, valamint 81,30 BGN összegű késedelmi pótlékot jelent a 2021. szeptember 25. és 2023. október 24. közötti időszakra vonatkozóan.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem tárgya és jogalapja

Az eljárást a Grazhdanski protsesualen kodeks (polgári perrendtartás) 628–633. cikke szabályozza, összefüggésben az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 267. cikkével.

ⁱ A jelen ügy neve fiktív. Az nem egyezik az eljárásban részt vevő egyetlen fél valódi nevével sem.

Az előzetes döntéshozatalra előterjesztett kérdés

Úgy kell-e értelmezni a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv 3. cikkének (1) bekezdését, hogy a Vodosnabdyavane i kanalizatsia Burgas (burgaszi vízszolgáltató és csatornázási vállalat, a továbbiakban: burgaszi vízszolgáltató) általános szerződési feltételei 3[1]. cikkének (2) bekezdésében foglaltakhoz hasonló feltétel a felek szerződésből eredő jogaiban és kötelezettségeiben jelentős egyenlőtlenséget idéz elő a fogyasztó kárára, tekintettel arra a körülményre, hogy a követelésnek az általános szerződési feltételek e rendelkezése szerinti behajthatósága, illetve a burgaszi vízszolgáltató által a fogyasztóknak nyújtott szolgáltatásokra vonatkozó követelés elévülésének kezdete kizárólag a vízszolgáltatónak a számla kiállításával kapcsolatban tanúsított magatartásától függ, még akkor is, ha nem teljesíti a havi számla kiállítására vonatkozó kötelezettségét?

A hivatkozott uniós jogi rendelkezések és ítélezési gyakorlat

A fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv – 3. cikk (1) bekezdése

A fogyasztók jogairól, a 93/13/EGK tanácsi irányelv és az 1999/44/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv módosításáról, valamint a 85/577/EGK tanácsi irányelv és a 97/7/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv hatályon kívül helyezéséről szóló, 2011. október 25-i 2011/83/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv – 1. cikk, 2. cikk 1. pontja, 3. cikk és 4. cikk

Az Európai Unióról szóló szerződés – 19. cikk

Az Európai Unió működéséről szóló szerződés – 169. cikk;

A hivatkozott nemzeti rendelkezések és ítélezési gyakorlat

Zakon za zashtita na potrebitelite (a fogyasztóvédelemről szóló törvény) – 143. cikk, a Dopalnitelni razporedbi (kiegészítő rendelkezések) 13. §-a

Grazhdanski protsesualen kodeks (polgári perrendtartás, a továbbiakban: GPK) – 5–13. és 236. cikk

Zakon za normativnite aktove (a normatív jogi aktusokról szóló törvény, a továbbiakban: ZNA) – 46. cikk

Zakon za zadalzheniata i dogovorite (a kötelemekről és a szerződésekről szóló törvény, a továbbiakban: ZZD):

69. cikk Amennyiben a kötelezettségre nem vonatkozik határidő, a hitelező annak azonnali teljesítését követelheti.

84. cikk: Amennyiben a kötelezettség teljesítése napokban van meghatározva, a kötelezett a meghatározott nap lejártával esik késedelembe. [...]

Amennyiben a teljesítésre nincs határidő meghatározva, a kötelezett a hitelezőtől kapott fizetési felszólítást követően esik késedelembe.

111. cikk Három év elteltével elévül:

[...]

b) (Módosította – Darzhaven vestnik [Hivatalos Lap] 12/1993. sz.) a szerződés nem teljesítése miatt követelt kártérítési igény és kötbér;

c) a bérleti díj, kamat és egyéb rendszeres fizetésekkel kapcsolatos követelés.

114. cikk Az elévülés azon a napon kezdődik, amikor a követelés behajthatóvá válik.

Amennyiben a felek abban állapodtak meg, hogy a követelés csak fizetési felszólítás után érvényesíthető, az elévülés a kötelezettség keletkezésének időpontjában kezdődik.

119. cikk: Amennyiben megszűnik a főkövetelés, az abból eredő mellékkövetelések is megszűnnek még akkor is, ha azok még nem évültek el.

A vízszolgáltató Burgasz város által a fogyasztóknak nyújtott víz- és szennyvízszolgáltatásokra vonatkozó általános szerződési feltételek:

7. cikk A vízszolgáltató jogosult arra,

1. hogy a fogyasztóktól időben megkapja a nyújtott víz- és szennyvízszolgáltatásért járó összegeket;

31. cikk (1) A vízszolgáltató havonta számláz, kivéve, ha a felek kifejezetten más elszámolási időszakban állapodtak meg.

(2) A fogyasztó az általa igénybe vett víz- és szennyvízszolgáltatásért járó összegeket a számla keltétől számított 30 napon belül köteles megfizetni.

42. cikk Az igénybe vett szolgáltatások késedelmes megfizetése esetén a fogyasztó a ZZD 86. cikk (1) bekezdése szerinti törvényes kamat összegének megfelelő késedelmi pótlékkal tartozik a vízszolgáltatónak az érvényesíthetőség beállítását követő első naptól a tartozásnak a vízszolgáltató számlájára történő beérkezéséig.

A Sofiyski gradski sad (szófiaai városi bíróság, Bulgária) 2022. április 11-i, a 6686/2021. számú polgári ügyben hozott 801. számú ítélete;

A Rayonen sad Plovdiv (plovdivi kerületi bíróság, Bulgária) 2019. február 28-i, a 6360/2018. számú polgári ügyben hozott 806. számú ítélete;

Az Okrazhen sad Varna (várnai regionális bíróság, Bulgária) 2020. április 16-i, a 125/2020. számú kereskedelmi fellebbviteli ügyben hozott 293. számú ítélete;

Az Okrazhen sad Burgas (burgaszi regionális bíróság, Bulgária) 2022. augusztus 15-i, a 857/2022. számú kereskedelmi fellebbviteli ügyben hozott 849. számú ítélete

A tényállás és az eljárás rövid bemutatása

- 1 A Rayonen sad Burgas (burgaszi kerületi bíróság, Bulgária) előtt folyó polgári peres eljárás a Vodosnabdyavane i kanalizatsia EAD (egy Ednolichno aktsionerno druzhestvo [egyszemélyes részvénytársaság] jogi formában működő vízszolgáltató) által ED ellen benyújtott keresetre indult, amely keresetben a felperes a felek közötti jogviszonyra tekintettel annak megállapítását kéri, hogy az alperes a GPK 422. cikkével összefüggésben értelmezett 415. cikke (1) bekezdésének 2. pontja alapján, figyelemmel a ZZD 79. cikkére és 86. cikkének (1) bekezdésére a következő összegekkel tartozik a felperesnek: a Burgasz városban lévő felhasználási helyen a 2020. március 17. és 2023. május 12. közötti elszámolási időszakban és a 2021. augusztus 25. és 2023. május 25. közötti számlázási időszakban szolgáltatott, elvezetett és kezelt vízért járó 693,56 BGN tőkeösszeg, valamint e tőkeösszeg után a bírósághoz fordulás napjától, azaz 2023. október 27-től a kötelezettség végleges kiegyenlítéséig felszámított törvényes kamata, illetve a 2021. szeptember 25. és 2023. október 24. közötti időszakra felszámított, késedelmi pótléknak minősülő 81,30 BGN összeg.

Az alapeljárásban részt vevő felek főbb érvei

- 2 A felperes azzal érvel, hogy az alperes a felperes általános szerződési feltételei szerint a perbeli ingatlanra vonatkozó víz- és szennyvízszolgáltatás fogyasztójának minősül. Az alperes a jogvita tárgyát képező időszakban a jogvita tárgyát képező felhasználási helyen szolgáltatott, elvezetett és kezelt vizet fogyasztott, amelyről a szolgáltató kiállította a megfelelő számlákat, az alperes azonban a számlák szerinti kötelezettségeit nem egyenlítette ki az adott számla kiállításától számított, az általános szerződési feltételek 3[1]. cikke (2) bekezdésében meghatározott 30 napon belül. A teljesítésnek az alperes részéről történt elmaradása késedelmi pótlék iránti kötelezettséget keletkeztetett az adott számla érvényesíthetőségének időpontjától kezdődően. A felperes a per tárgyát képező kötelezettségek tekintetében a kötelezettnek a GPK 47. cikkének (5) bekezdése alapján kézbesített fizetési meghagyást bocsátatott ki, és a bíróság által adott tájékoztatás a GPK 422. cikke alapján megalapozták a felperesnek a jelen kereset indítására vonatkozó jogi érdekét.
- 3 A felperes kéri, hogy a bíróság adjon helyt a kereseti kérelemnek.

- 4 A felperes kéri a bírósági és eljárásai költségek megtérítését.
- 5 Az alperes a GPK 131. cikkének (1) bekezdésében meghatározott törvényes határidőn belül ellenkérelmet nyújtott be, amelyben azt állította, hogy a kereseti kérelem megalapozatlan. Az alperes vitatja a felperes azon állítását, miszerint ő az ingatlan tulajdonosa, illetve a víz- és szennyvízszolgáltatások fogyasztója. Az alperes vitatja a felperes által az ingatlanra vonatkozóan érvényesített fogyasztást, illetve a követelések összegét. Állítása szerint lejárt a követelések hároméves elévülési ideje. Az alperes vitatja a kamatokra vonatkozó igényt.
- 6 Az alperes kéri, hogy a bíróság utasítsa el a kereseti kérelmet.

Az előzetes döntéshozatal iránti kérelem indokolásának rövid bemutatása

- 7 A jelen eljárás egy vízszolgáltatónak egy természetes személy ellen benyújtott keresete alapján indult, amely természetes személy az Európai Unió egyik tagállamának, nevezetesen a Bolgár Köztársaságnak az állampolgára. Nem vitatott, hogy az alperes, mint a vízszolgáltatási szerződésben részes természetes személy, mind az uniós, mind a bolgár jogban szereplő valamennyi fogalommeghatározás szerint „fogyasztónak” minősül. A felperes kijelenti, hogy az alperes a Bolgár Köztársaságban ingatlan tulajdonjogát szerezte meg, és ezzel összefüggésben a vízszolgáltató által jóváhagyott általános szerződési feltételek alapján köteles az elfogyasztott vízmennyiséget megfizetni, de ezt a meghatározott időszakban nem fizette meg. Ennek fényében követeli a felperes a szolgáltatott vízmennyiség értékét, valamint a törvényes kamatok (késedelmi kamat) összegének megfelelő késedelmi pótlékot.
- 8 Először is néhány pontosítást kell elvégezni a Bolgár Köztársaság nemzeti jogát jellemző terminológiát illetően. A ZZD egyértelmű különbséget tesz a követelés behajthatósága és a kötelezettség érvényesíthetősége, illetve a kötelezett késedelme között. A követelés (illetve a kötelezettség) behajthatósága alatt azt az absztrakt lehetőséget kell érteni, hogy a követelést a hitelező behajtja. Amennyiben határidő vonatkozik a kötelezettségre, azaz a felek megállapodtak egy olyan határidőben, amelynek lejártá után a kötelezettséget teljesíteni kell, akkor a behajthatóság a határidő lejártá után áll be, és az elévülési idő ebben az időpontban kezdődik; amennyiben a kötelezettségre nem vonatkozik határidő, azaz a felek nem állapodtak meg olyan határidőben, amelynek lejártá után a kötelezettséget teljesíteni kell, akkor a kötelezettség keletkezése időpontjában áll be a behajthatóság, illetve kezdődik az elévülési idő, ahogyan azt a ZZD 114. cikkének (2) bekezdése szabályozza. A érvényesíthetőség az az időpont, amely után a kötelezett késedelembe esik, és a hitelező végrehajthatja a követelését. Amennyiben vonatkozik határidő a kötelezettségre, az érvényesíthetőség a határidő lejártával áll be, és a kötelezett késedelembe esik (azoknál a kötelezettségeknél, amelyekre határidő vonatkozik, a behajthatóság és az érvényesíthetőség, valamint a késedelembe esés időpontja egybeesik – mindhárom a felek által megállapodott határidő lejártával áll be). Amennyiben a

kötelezettségre nem vonatkozik határidő, az érvényesíthetőség, illetve a kötelezett késedelme a ZZD 84. cikkének (2) bekezdése alapján csak azután áll be, ha a hitelező kifejezett fizetési felszólítást küldött a kötelezettnek (azaz azoknál a kötelezettségeknél, amelyekre nem vonatkozik határidő, a behajthatóság a kötelezettség keletkezésének időpontjában, míg a késedelem a fizetési felszólításnak a kötelezett általi kézhezvétele időpontjában áll be). Az érvényesíthetőség és a késedelem jelentősége azzal függ össze, hogy ezek beállta után a kötelezettet a késedelem napját követő naptól a kötelezettség végleges rendezéséig késedelmi kamat terheli.

- 9 Az eljáró bíróság küszöbön álló feladatával összefüggésben bizonyos nehézségek adódnak, amelyek az eljáró ítélkező testület álláspontja szerint az uniós jog hatálya alá tartozó területen – nevezetesen a fogyasztóvédelem területén – veszélyeztetik a hatékony jogorvoslat biztosítását. A vízszolgáltató, Burgasz városa által a fogyasztónak nyújtott víz- és szennyvízszolgáltatásra vonatkozó általános szerződési feltételek 31. cikkének (1) bekezdése előírja, hogy a vízszolgáltató havonta számláz, kivéve, ha a felek kifejezetten más elszámolási időszakban állapodtak meg. Az általános szerződési feltételek 31. cikkének (2) bekezdése azonban meghatározza, hogy a fogyasztó az általa igénybe vett víz- és szennyvízszolgáltatásért járó összegeket a számla keltétől számított 30 napon belül köteles megfizetni. A vízszolgáltatók követeléseinek behajthatóságát és érvényesíthetőségét egységesen szabályozzák a vízszolgáltatók általános szerződési feltételei a Bolgár Köztársaság valamennyi városában – Szófia, Plovdiv, Várna, Burgasz stb. Ezért a nemzeti bíróságok a fogyasztónak a vízszolgáltató által nyújtott szolgáltatásokat érintő követelésekre vonatkozó elévülési kifogása esetén egységesen járnak el a következők szerint: a bíróságok a ZZD 114. cikkét alkalmazzák, amely rendelkezés szerint az elévülési idő azon a napon kezdődik, amikor a követelés behajthatóvá válik, valamint azt a körülményt veszik figyelembe, hogy ha a felek fizetési határidőben állapodtak meg, a behajthatóság e határidő lejártával áll be; a jelen esetben a felek megállapodtak határidőben, mivel a vízszolgáltató általános szerződési feltételei 31. cikkének (2) bekezdése szerint az igénybe vett szolgáltatásokra vonatkozó kötelezettségeket a számla kiállításától számított 30 napon belül kell megfizetni. A bíróságok a számlának a vízszolgáltató általi kiállításának és az ettől az időponttól számított 30 napos határidő lejártának a körülményét figyelembe véve állapítják meg, hogy a kereskedő követelése részben vagy egészben elévült-e. Főszabály szerint nincs akadálya annak, hogy a felek – akár az általános szerződési feltételekben – a közöttük létrejött szerződésből eredő kötelezettségek kiegyenlítésére vonatkozóan határidőben állapodjanak meg. Amennyiben a felek megállapodtak ilyen határidőben, akkor a megállapodott határidő lejártával beáll a behajthatóság, illetve elkezdődik az elévülési idő. A fogyasztókat ebben az esetben az hozza egyenlőtlen helyzetbe, hogy a vízszolgáltató általános szerződési feltételei szerint ez a határidő a számla kiállításának időpontjában kezdődik. A kereskedő követelésének behajthatósága, illetve e követelés elévülési idejének kezdete tehát azon számla kiállítását követően áll be, amellyel a 30 napos határidő elkezdődik, és az elévülési idő csak ennek lejártát követően kezdődik. Ez gyakorlatilag a kereskedő magatartásától teszi függővé az elévülési idő kezdetét, ami teher a

fogyasztó számára, mivel lehetséges és nem ritka, hogy a kereskedő nem akkor állítja ki a havi számlákat, amikor a vonatkozó havi kötelezettség keletkezik, amint azt a burgaszi vízszolgáltató általános szerződési feltételeinek 31. cikke (1) bekezdésének a) pontja előírja, hanem sokkal később állítja ki a számlát, és így valójában késlelteti a követelése elévülési idejének kezdetét. Az eljáró ítélkező testület álláspontja szerint ez kétségeket ébreszt a burgaszi vízszolgáltató általános szerződési feltételei 31. cikkének (2) bekezdésében foglalt kikötés esetleges tisztességtelenségével kapcsolatban, mivel az lehetővé teszi a kereskedő számára, hogy a fogyasztó kárára egyoldalúan határozza meg a követelése behajthatóságát és így azok elévülési idejének kezdetét. Ez pedig az Európai Unió Bírósága általi értelmezést igényel annak eldöntéséhez, hogy a burgaszi vízszolgáltató általános szerződési feltételei 31. cikkének (2) bekezdése esetleg tisztességtelen-e, és hogy sérti-e a fogyasztókkal kötött szerződésekben alkalmazott tisztességtelen feltételekről szóló, 1993. április 5-i 93/13/EGK tanácsi irányelv (a továbbiakban: irányelv) 3. cikkét, valamint az irányelv 3. cikkére vonatkozó melléklete 1. pontjának b) alpontját, mivel a vízszolgáltató rendszeresen megsérti a burgaszi vízszolgáltató általános szerződési feltételeinek 31. cikkének (1) bekezdése szerinti havi számlázási kötelezettségét, és így megsérti a fogyasztónak az e kötelezettségnek megfelelő azon jogát, hogy minden egyes hónap fogyasztásáról külön számlát kapjon. Amint az magának a burgaszi vízszolgáltatónak az érvényesített igényéből, valamint az ügyben benyújtott számlákból következik, a jelen ügyben a 2021. augusztus 25. és 2023. május 25. közötti időszakban kiállított számlák olyan kötelezettségekre vonatkoznak, amelyek 2020 elején keletkeztek, azaz a számlákat jóval a kötelezettségek keletkezése után állította ki a szolgáltató (a kötelezettség a vízfogyasztásból következően havonta keletkezik).

- 10 A burgaszi vízszolgáltató általános szerződési feltételei 31. cikkének (2) bekezdéséből eredő második probléma azzal kapcsolatos, hogy a kereskedő a főkövetelése elévülésének késleltetésével a késedelmi kamatra vonatkozó, ebből eredő követelések elévülését is késlelteti, mivel a ZZD 119. cikke szerint a főkövetelés elévülése az ebből eredő mellékkövetelések elévüléséhez vezet, még akkor is, ha azok még nem évültek el. Ezért a főkövetelések korábbi megszűnése megszüntetné a késedelmi kamatra vonatkozó követeléseket is. Másrészt a bolgár bíróságok jelenleg késedelmi kamatot is megítélnek a főkövetelésekre, amelyek elévültek minősülnének, ha a burgaszi vízszolgáltató általános szerződési feltételeinek 31. cikkének (2) bekezdése tisztességtelen feltételnek minősülne.
- 11 A burgaszi vízszolgáltató általános szerződési feltételei 31. cikkének (2) bekezdéséből adódó harmadik probléma a következőkkel kapcsolatos: jelenleg a vízszolgáltató és a bíróságok ezt a feltételt annak esetleges tisztességtelenségére való tekintet nélkül alkalmazzák, és abból indulnak ki, hogy a fogyasztó terhére a víz- és szennyvízszolgáltatás megfizetésével kapcsolatban keletkezett kötelezettségre határidő vonatkozik, azaz a megállapodott határidő lejártá után a fogyasztó automatikusan késedelembe esik, a hitelező késedelmi kamatot követel a tőkeösszegre a késedelembe eséstől a tartozás végleges rendezéséig, és a bíróság megítéli ezt a késedelmi kamatot. Ez utóbbi jelentősen növeli a fogyasztó anyagi terheit, mert ha a burgaszi vízszolgáltató általános szerződési feltételei

31. cikkének (2) bekezdésében foglalt (a kereskedő általi számlázástól számított teljesítési határidőt meghatározó) feltétel tisztességtelenségét figyelembe véve e feltétel a szerződés megkötésének időpontjára visszamenőleg semmisnek minősül, akkor a ZZD 84. cikkének (2) bekezdése szerinti főkötelezettségre nem vonatkozik határidő, és a kötelezett részére fizetési felszólítást kellene küldeni. Mivel azonban a fogyasztó sosem kapott fizetési felszólítást, a vízszolgáltató késedelmi kamatra vonatkozó követelése megalapozatlanok lennének, mivel a fogyasztó nem kapott fizetési felszólítást, és így nem esett késedelembe. Jelenleg a jogvitákban nem bizonyították, hogy a vízszolgáltató fizetési felszólítást küldött volna a fogyasztók részére, ennek ellenére a bíróságok, feltételezve, hogy a kötelezettségre a burgaszi vízszolgáltató általános szerződési feltételei 31. cikkének (2) bekezdése értelmében határidő vonatkozik, és vélelmezve, hogy a fogyasztó a határidő lejártakor késedelembe esett, megítélik a követelt késedelmi kamatot.

- 12 A fentiekben kifejtett okok miatt a Rayonen sad Burgas (burgaszi kerületi bíróság) úgy véli, hogy a jogvitáról való helyes döntés és az ügy további eljárásának szabályszerű lefolytatása az európai uniós jog vonatkozó rendelkezéseinek értelmezését igényli.